

SV lausuntopyyntö VV

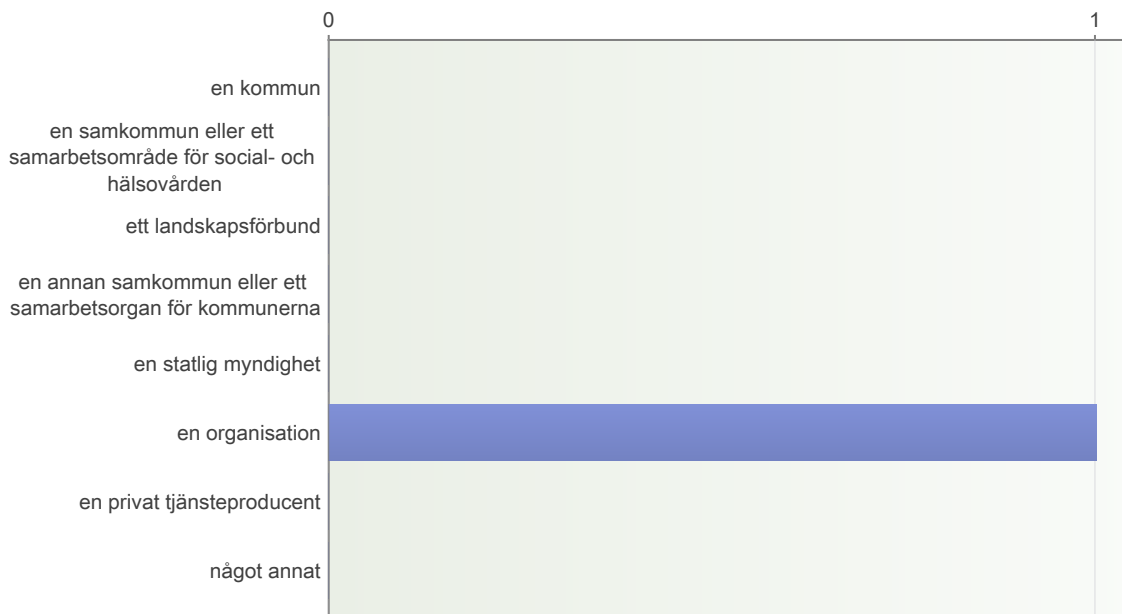
1. BAKGRUNDSINFORMATION

Vastaajien määrä: 1

Officiellt namn på den som svarar	Namn på den person som antecknat svaret	Kontaktuppgifter till den person som är ansvarig för svaret	Datum för när begäran om utlåtande behandlades i organet	Organets namn
Förbundet De Utvecklingsstördas Vål rf	Lisbeth Hemgård	Annette Tallberg		

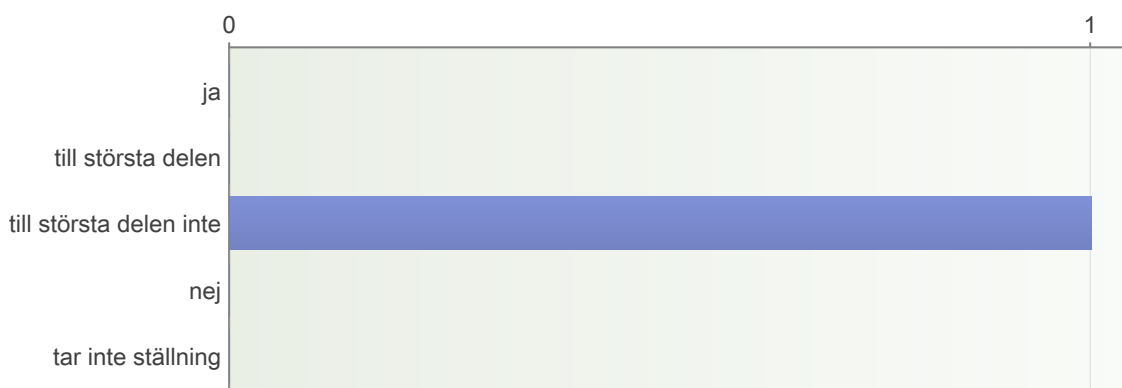
2. Är den svarande

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Kan man genom reformen minska hälso- och välfärdsskillnaderna bland befolkningen och göra tillgången till tjänster mer jämlik?

Vastaajien määrä: 1

4. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

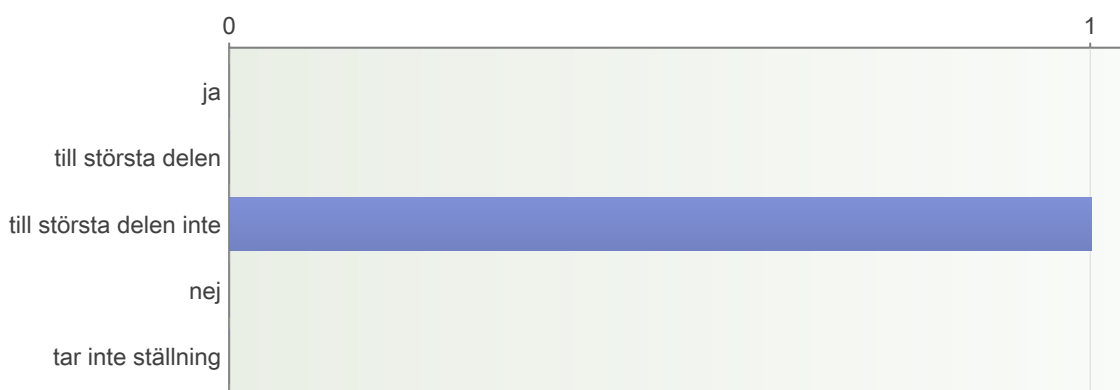
- Målet med ökad valfrihet inom social- och hälsovård är eftersträvansvärt. I lagförslaget framgår emellertid inte om de föreslagna förändringarna de facto kommer att leda till ökad valfrihet. Vi anser att det finns en stor risk att valfriheten inte utvecklas i önskad riktning för personer med funktionsnedsättning, och alldeles särskilt för svenskspråkiga personer med funktionsnedsättning. Vi ser att det finns en stor risk för att valfrihet endast uppnås i tätbefolkade stadscentra. Vi önskar också påpeka att valfriheten för svenskspråkiga personer med utvecklingsstörning idag är väldigt begränsad i och med att de svensk- och tvåspråkiga kommunerna tillsammans upprätthåller en samkommun inom specialomsorg, som i praktiken är den enda serviceproducenten som erbjuds. Om valfriheten ökas, bör den ökas för alla.

Därtill är vi oroliga över att ett annat viktigt mål med social- och hälsovårdsreformen, nämligen integrationen av social- och hälsovårdstjänster, riskeras om lagutkastet om valfrihet förverkligas i nuvarande form. Lagförslaget ger rum för flera aktörer att erbjuda tjänster inom social- och hälsovård. Det är viktigt att det finns utrymme för mångprofessionellt samarbete, eftersom särskilt personer i behov av socialvård ofta har behov av olika slag av expertis och dessutom kan behöva mycket stöd för att kunna ta del av servicesystemet. Lagförslaget garanterar inte i tillräcklig grad på vilket sätt samarbetet mellan olika aktörer ska ske i praktiken och risken är stor att valfriheten endast gynnar dem som har resurser att betala för och kräva tjänster. För att trygga lika rätt till valfrihet för dem som den som inte har så stora resurser att kräva service måste utkastet kompletteras med tvingande bestämmelser om hur samarbetet genomförs i praktiken samt hur vårdkedjorna för de mest utsatta personerna tryggas.

Också i övrigt är modellen komplicerad och svår att gestalta och mycket av innehållet i service och tjänster har lämnats öppet för landskapen att bestämma. Det är ändå viktigt att notera att landskapen inte kan avvika från sociallagarnas innehåll. Vi hänvisar också till HFD:s utlåtande, i vilket man konstaterar att reformen förberetts utifrån hur hälsovårdstjänster ska produceras och att det inte framgår hur socialvården, som tryggar social- och grundrättigheter, skulle fungera i den nya modellen. Vi hänvisar också till Handikappforums (Vammaisfoorumi) utlåtande om valfrihetslagen.

5. 2. Främjar reformen på ett ändamålsenligt sätt kundens möjligheter att påverka sina egna tjänster?

Vastaajien määrä: 1

6. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Modellen bygger på att den stödbehövande känner till hur systemet fungerar. För att kunna välja behövs mångsidig information om olika serviceproducenters tjänster, vilket förutsätter bland annat att de digitala tjänsterna utvecklas så att de är tillgängliga också för personer som har olika slag av funktionsnedsättningar. Också personer som har stora stödbehov bör kunna få den information de behöver på ett sätt som de förstår, vilket innebär att det också måste vara möjligt att erhålla informationen i skrift och per telefon. Därtill måste dessa personer vid behov också kunna få stöd i att fatta beslut. Med stöd i att fatta beslut avses bland annat hjälp att ta emot, förstå och processa information, väga olika alternativ mot varandra och stöd i att genomföra fattade beslut. För att personer med utvecklingsstörning ska kunna ta del av valfrihetssystemet bör ramarna för detta stöd möjliggöras i valfrihetslagen och därtill bör tjänster tryggas i den nya funktionshinderlagen.

7. 3. Ger reformen kunden tillräckliga möjligheter att anlita sådana tjänster som lämpar sig för kundens egen situation?

Vastaajien määrä: 1

8. Fritt formulerade kommentarer.

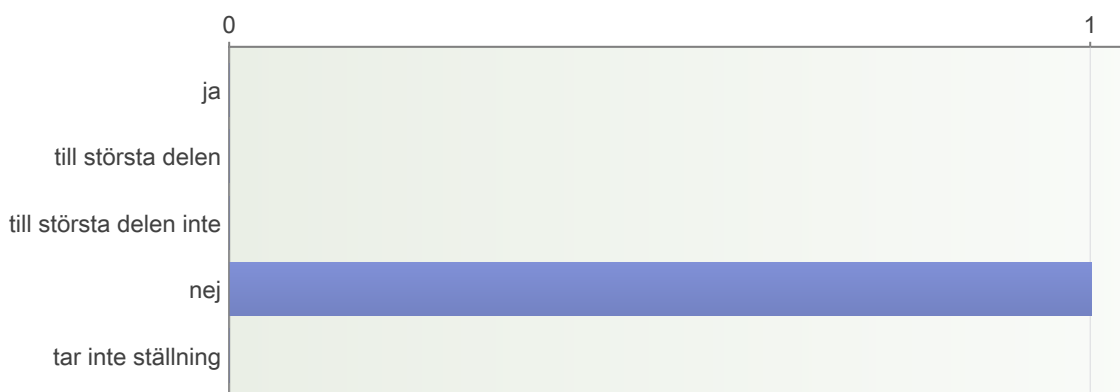
Vastaajien määrä: 1

- I lagutkastet har en stor del av beslutanderätten lämnats åt landskapen, varför det är svårt att i detta skede uttala sig om hur systemet kommer att fungera på landskapsnivå. En stor risk är att valfriheten inte kommer att fungera utanför städerna och/eller för svenskspråkiga personer, som utgör en liten minoritet inom de stora landskapen. Lagförslaget bör kompletteras med bestämmelser som gör att också små- och medelstora företag kan erbjuda tjänster, för att förhindra att stora multinationella bolag slår ut såväl offentliga som mindre företag. Det finns också skäl att överväga om det borde införas vinsttak (jämför diskussionen i Sverige).

För personer som behöver mycket stöd behövs också en stark koordinering av service, så att personen hittar rätt slag av service, i rätt tid. Vi tror att lagförslaget leder till att flera personer behöver intressebevakare, samt att intressebevakarna måste få utbildning och information om sitt ansvar att driva personens intressen också inom social- och hälsovård. Därtill finns personer som varken har intressebevakare eller anhöriga som driver deras intressen och som man därför bör fästa särskild uppmärksamhet vid.

9. 4. Om kunden har omfattande servicebehov, ger reformen kunden möjlighet att få tjänster som är samordnade i enlighet med kundens behov?

Vastaajien määrä: 1

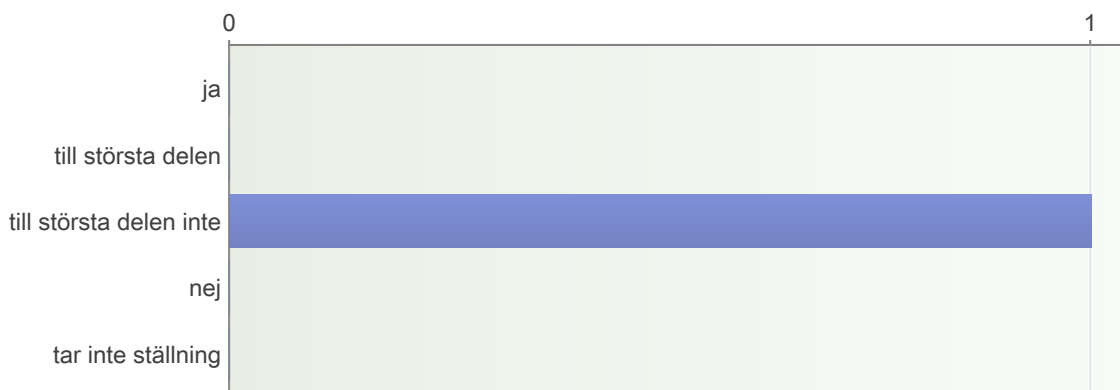
10. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Lagutkastet ger inte tillräcklig information om hur serviceproducenterna ska fungera som en helhet. Problemen inom socialvården är till sin natur mångfacetterade och bygger på bemötande av människan som helhet. Risken är stor för att den stödbehövande personen själv måste koordinera all service och byråkrati kring den, vilket är en klar försämring jämfört med situationen idag och som oundvikligen leder till att en stor del, däribland personer med funktionsnedsättning, riskerar att falla igenom skyddsnetet. Personer med stora stödbehov behöver ofta socialtjänster och lagförslaget bör kompletteras med bestämmelser som tryggar en kvalitativ, tillräcklig socialvård.

11. 5. Ger reformen tillräckliga förutsättningar för att uppnå målet om att bromsa upp kostnadsökningen med 3 miljarder euro?

Vastaajien määrä: 1

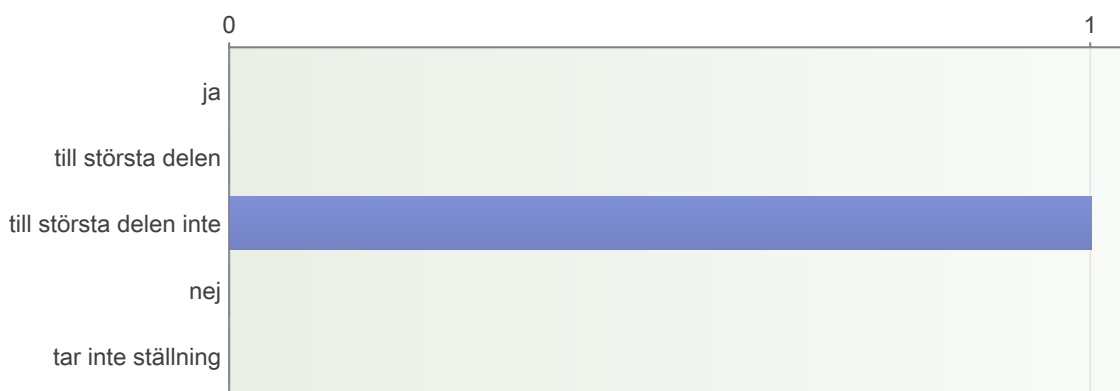
12. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Vi ser en stor risk att valfrihetslagen i dess nuvarande form leder till liknande resultat som i Sverige där det fria vårdvalet till och med för vissa tjänster fördubblat kostnaderna: "Vårdutnyttjandet verkar bli mer ojämnt i vården som helhet. Många besökare med lätta och lindriga symtom har tillkommit efter reformen. Denna grupp patienter gör också fler läkarbesök efter reformens införande. Det omvända förhållandet gäller för de sjukaste patienterna, som gör färre läkarbesök. ...[...] Inget tyder på att reformerna har minskat kostnaderna för primärvården. Trenden med successivt ökande kostnader över tid har fortsatt även efter reformernas införande." Riksrevisionens rapport "Primärvårdens styrning- efter behov eller efterfrågan?" Rir 2014:22

13. 6. Förverkligas demokratin på ett tillräckligt sätt i lagförslaget? Om inte, hur kunde demokratin stärkas i lagförslaget?

Vastaajien määrä: 1

14. Fritt formulerade kommentarer.

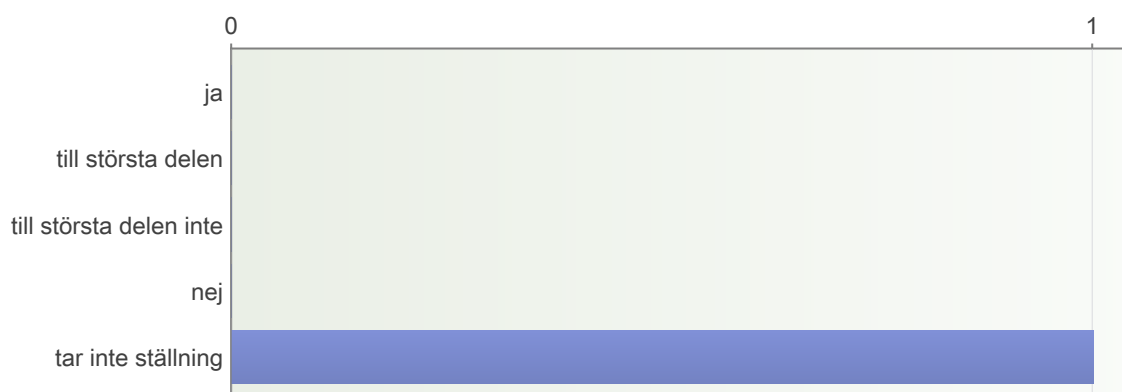
Vastaajien määrä: 1

- Vi är oroliga över att svenskspråkiga personer med utvecklingsstörning kan vara särskilt utsatta. FDUV har tillsammans med andra funktionshinderorganisationer påtalat behovet av att koordinera forskning, utveckling och utbildning inom den svenska funktionshindersektorn. Om en sådan koordinerande funktion inte finns, är risken stor att de svenska tjänsterna försvinner i mängden. I och med att påverkansorganen för minoritetsspråk, vars uppgift ska vara att ge råd om vilka behov den svenskspråkiga befolkningen i respektive landskap har, inte har reell beslutandemakt utan mer fungerar som ett rådgivande organ ser vi en stor risk att situationen för den svenskspråkiga befolkningen försämras avsevärt inom de stora landskapen. En koordinerande funktion för svenskspråkiga personer med funktionsnedsättning behövs. Den funktionen skall inte producera tjänster (jämför situationen idag, då specialomsorgsdistriktet i praktiken långt definierar servicen för den stödbehövande och också producerar den).

Det finns en stor risk att beslutsfattandet sker längre bort från invånaren. Personer med funktionsnedsättning måste kunna få tjänsterna i närsamhället och landskapens tjänstemän måste också vid behov kunna besöka de stödbehövande i sina hem. Landskapen måste också aktivt informera om sin verksamhet på ett tillgängligt sätt, vilket innebär tillgänglig information i muntlig, skriftlig, elektronisk form som alla kan ta till sig oberoende av modersmål och/eller funktionsnedsättning.

15. 7. Främjar reformen ändringen av verksamhetssätt och ibruktagandet av nya serviceinnovationer som förbereder för framtidens utmaningar?

Vastaajien määrä: 1

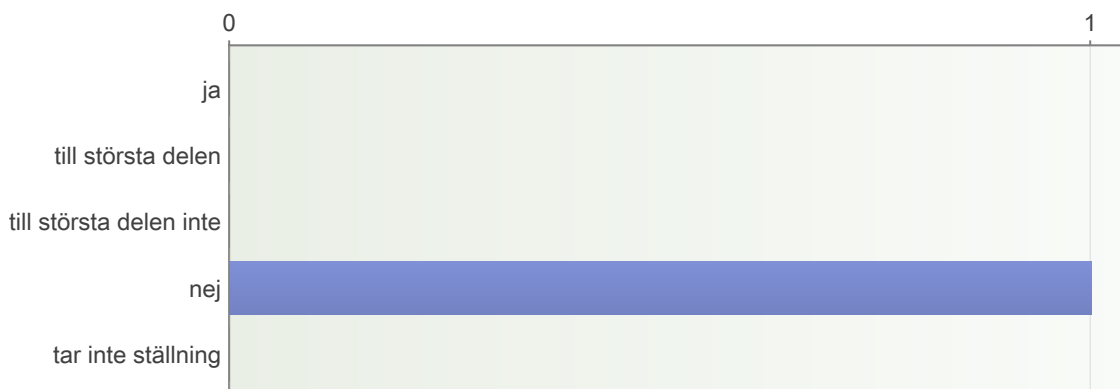

16. Fritt formulerade kommentarer.

Ei vastauksia.

17. 8. I 3 kap. i utkastet till lag om valfrihet inom social- och hälsovården föreslås bestämmelser om vilka social- och hälso tjänster som klienten direkt ska kunna välja. 8a. Är bestämmelserna om direktvalstjänster tillräckligt tydliga till den del det är fråga om vilka tjänster som hör till dem som omfattas av valfrihet och som ska bolagiseras och vilka som ska produceras av landskapets affärsverk?

Vastaajien määrä: 1

18. Om inte, på vilket sätt skulle det vara ändamålsenligt att fastställa de grunder på vilka landskapen bestämmer de tjänster på primärnivå och på utvidgad primärnivå som produceras vid social- och hälsocentralerna?

Ei vastauksia.

19. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Det är oklart vad socialhandledningen vid sote-stationerna innebär i praktiken. Problemen inom socialt arbete är mångfacetterade och kräver därför en omfattande bedömning, så tidigt som möjligt. Personer med funktionsnedsättning har rätt till en serviceplan och processen för hur denna görs upp inom det nuvarande förslaget måste förtydligas.

20. 8b. Säkerställer systemet med betalsedel tillräckliga styr- och påverkansmöjligheter för landskapet med tanke på organiseringsansvaret?

Vastaajien määrä: 1

21. Fritt formulerade kommentarer.

Ei vastauksia.

22. 8c. Är social- och hälsocentralens rättigheter och skyldigheter föreskrivna på ett ändamålsenligt sätt i systemet med betalsedel?

Vastaajien määrä: 1

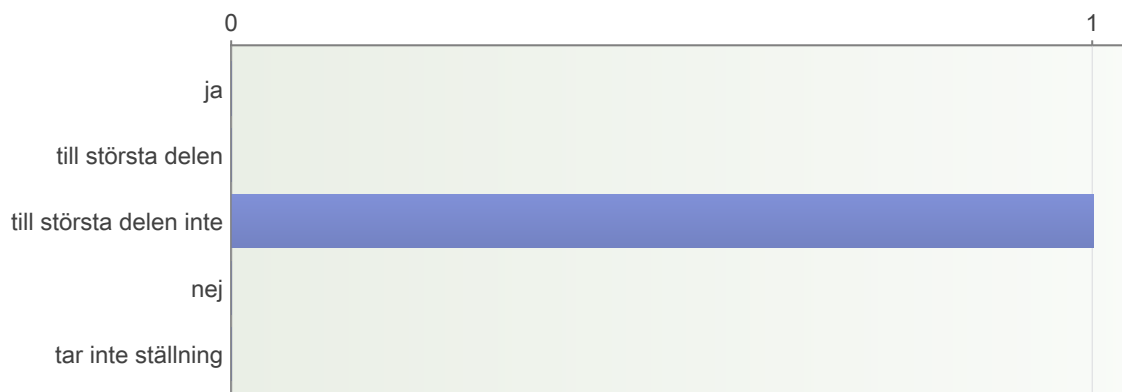

23. Fritt formulerade kommentarer.

Ei vastauksia.

24. 8d. Ger systemet med betalsedel kunden tillräckliga möjligheter att påverka tillhandahållandet av de tjänster som kunden behöver?

Vastaajien määrä: 1

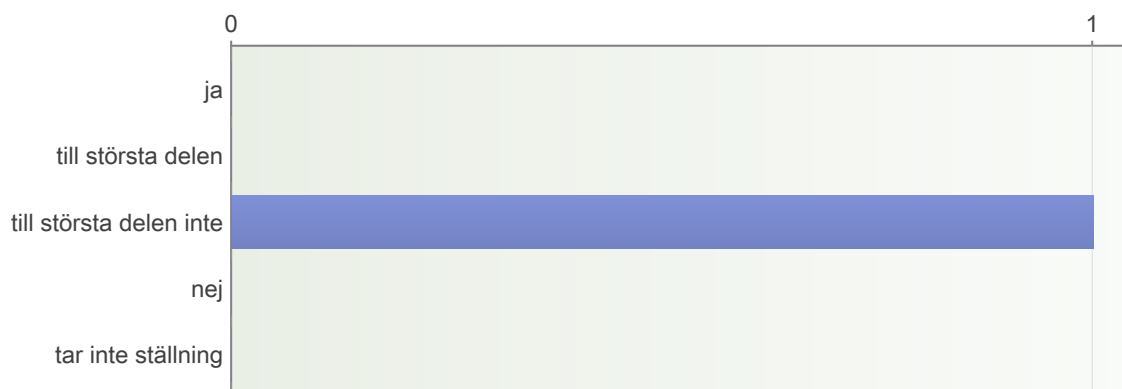
25. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Det är fortfarande oklart hur valfrihet med hjälp av betalsedlar kan skapas i till exempel mer glest bebyggda områden samt personer som hör till en minoritet ex språk eller funktionsnedsättning (eller båda). Systemet med betalsedlar fungerar OM det finns tillräckligt med alternativ också för svenskspråkiga personer med funktionsnedsättningar att välja mellan, samt om personerna som behöver stöd för tillräckligt information om de tillbudsstående tjänsterna på ett sätt som de förstår samt stöd i att ta del av servicesystemet (servicehandledning). Lagförslaget tryggar inte detta i tillräcklig grad

26. 9. I 4 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om kundens möjligheter att välja landskapets affärsverk och dess verksamhetsställe. Ger bestämmelserna med tanke på målen med reformen kunden ändamålsenliga möjligheter att välja tjänsteproducent?

Vastaajien määrä: 1

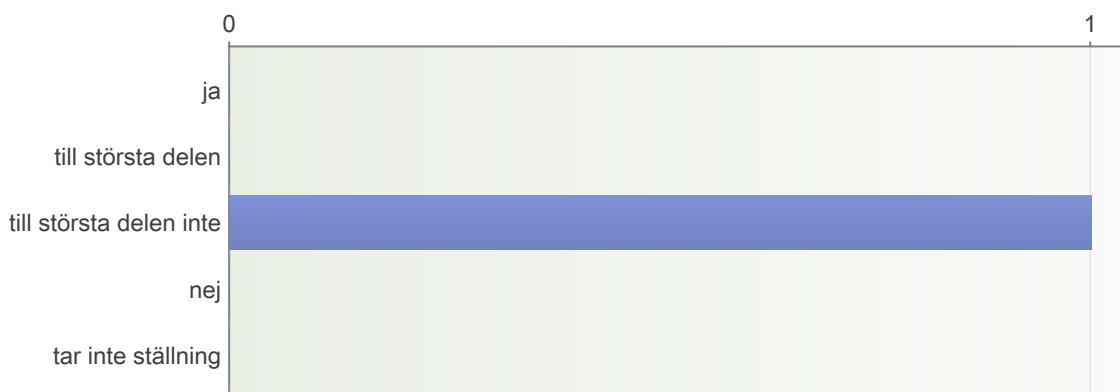
27. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Ju större behov den stödbehövande har, desto mer stöd behöver hen för att kunna ta del av servicesystemet. Landskapen bör fästa extra uppmärksamhet vid minoriteter så som svenskspråkiga personer med utvecklingsstörning, eftersom de är särskilt utsatta då det gäller rätten att välja affärsverk och verksamhetsställen.

28. 10. I 5 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om användning av kundsedel för att öka kundens valfrihet. 10a. Är bestämmelserna ändamålsenliga med tanke på kundens ställning och rättigheter?

Vastaajien määrä: 1

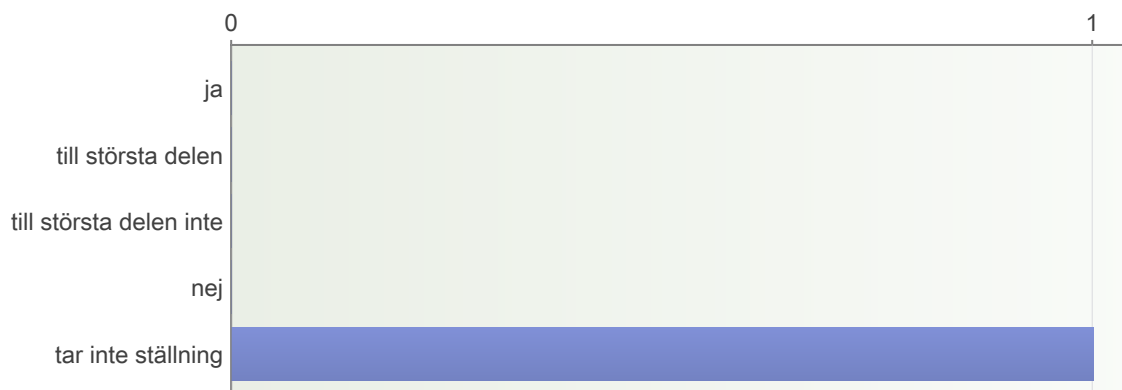
29. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- En grund för att systemet med valfrihet fungerar är att det finns olika tjänster att välja mellan. För svenskspråkiga personer med utvecklingsstörning är det viktigt att det så långt som möjligt erbjuds tillgängliga tjänster i närsamhället. Därtill är det viktigt att samarbete mellan de olika aktörerna runt den stödbehövande fungerar, vilket innebär mångprofessionella möten och gemensam serviceplanering. Det finns en risk att t.ex. kundsedelns värde inte täcker kostnaderna som samarbete kan medföra i form av tid för samarbetsmöten. Det är ytterst viktigt att det finns tillräckligt med resurser för koordinering och för multiprofessionellt kunnande.

30. 10b. Säkerställer systemet med kundsedel tillräckliga styr- och påverkansmöjligheter för landskapet med tanke på organiseringsansvaret?

Vastaajien määrä: 1

31. Fritt formulerade kommentarer.

Ei vastauksia.

32. 10c. Är de begränsningar som gäller ibruktagandet av systemet med kundsedel och landskapets beslutsfattande tillräckliga och tryggar de genomförandet av kundens valfrihet?

Vastaajien määrä: 1

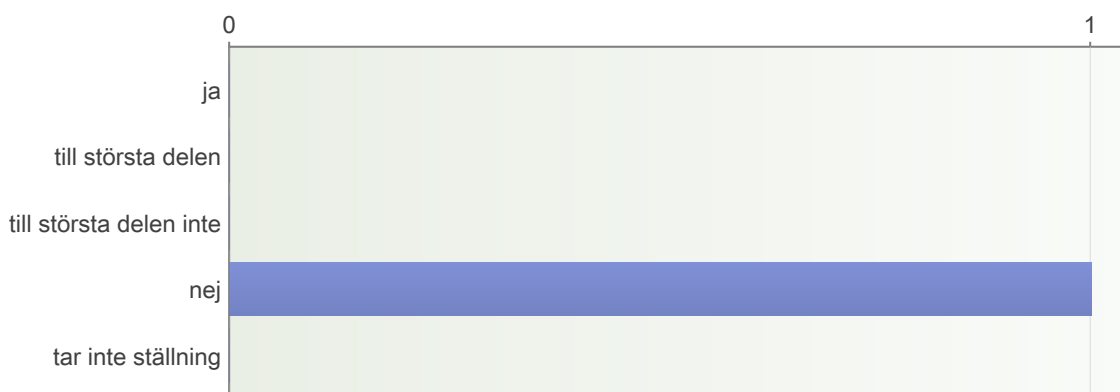
33. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Hur hör landskapet behoven hos svenskspråkiga minoriteter, så att det kan styra utvecklingen av de tjänster som dessa personer behöver? Det är fråga om en minoritet inom en minoritet, som har svårt att göra sin röst hörd.

34. 11. I 6 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om användning av en personlig budget för att öka kundens valfrihet. Ger bestämmelserna kunden möjlighet att påverka tillhandahållandet av de tjänster som kunden behöver?

Vastaajien määrä: 1

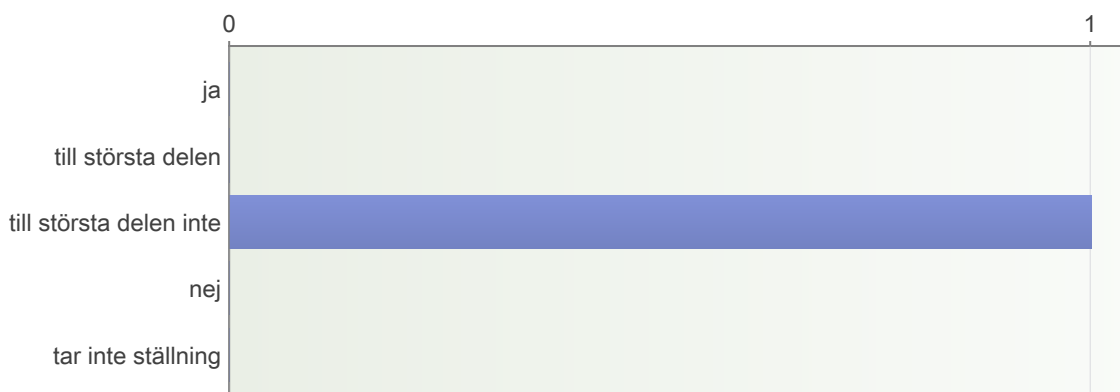
35. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Funktionshinderorganisationerna har länge jobbat för att personlig budget skulle möjliggöras för personer med funktionsnedsättning. Syftet med personlig budget är att öka den stödbehövandes delaktighet och självbestämmande och ge hen möjlighet att välja den stödform som bäst lämpar sig för hen, med tanke på livssituationen. Modellen fungerar emellertid endast om det finns tillräckliga alternativ att välja mellan, att budgeten är tillräckligt stor och att den stödbehövande, vid behov, får stöd i att fundera över sitt liv och det stöd hen behöver. Det är också viktigt att budgeten inte är känslig för fluktuationer i landskapets ekonomi, och att den därmed hålls på sådan nivå att personen får det stöd hen behöver. Vid behov ska också en anhörig kunna få ansvaret för att administrera budgeten, eftersom till exempel personer med stora stödbehov då det gäller kommunikation ofta behöver hjälp av en anhörig som känner hen väl, för att kunna uttrycka sig och sina behov.

36. 12. I och med valfrihetslagstiftningen föreslås det att det till patientlagen och socialvårdens klientlag fogas ett nytt kapitel om assistans vid beslutsfattande (assisterat beslutsfattande). I valfrihetslagstiftningen ingår olika valmöjligheter för patienter och klienter, (bland annat direktvalstjänster, betalsedel, kundsedel och personlig budget). Kunderna kan behöva stöd när de gör val i dessa olika valsituationer. Är de bestämmelser som gäller assisterat beslutsfattande ändamålsenliga?

Vastaajien määrä: 1

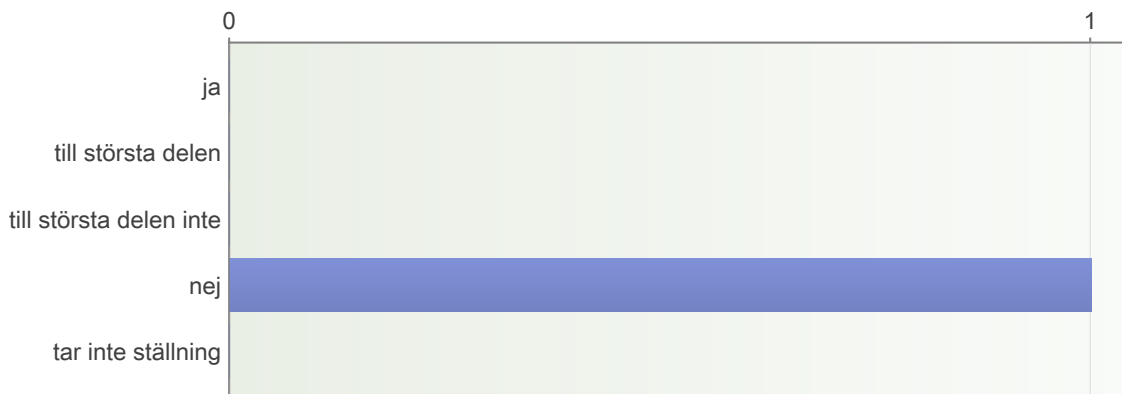
37. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Assisterat beslutsfattande/ stöd i att fatta beslut är en bred helhet som kan omfatta stöd i att ta reda på, ta emot och förstå information, ansöka om tjänster och stöd, välja bostad eller jobb, fundera över vardagliga saker, ta reda på olika alternativ samt att väga för- och nackdelar med olika alternativ mot varandra. För att personer med utvecklingsstörning ska kunna använda personlig budget måste detta stöd garanteras. Det är bra att man i lagutkastet utgår från att serviceproducentens personal inte kan fungera som stödperson vid uppgörande av personlig budget. Samtidigt kan det i vissa fall vara motiverat, till exempel i fall då den egna kontaktpersonen känner personen väl och kan tolka/föra fram vad personen behöver.

38. 13. I 7 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om förfaranden för godkännande av och avtal med tjänsteproducenterna. 13a. Är bestämmelserna om förfarandena för godkännande ändamålsenliga med tanke på målen med reformen?

Vastaajien määrä: 1

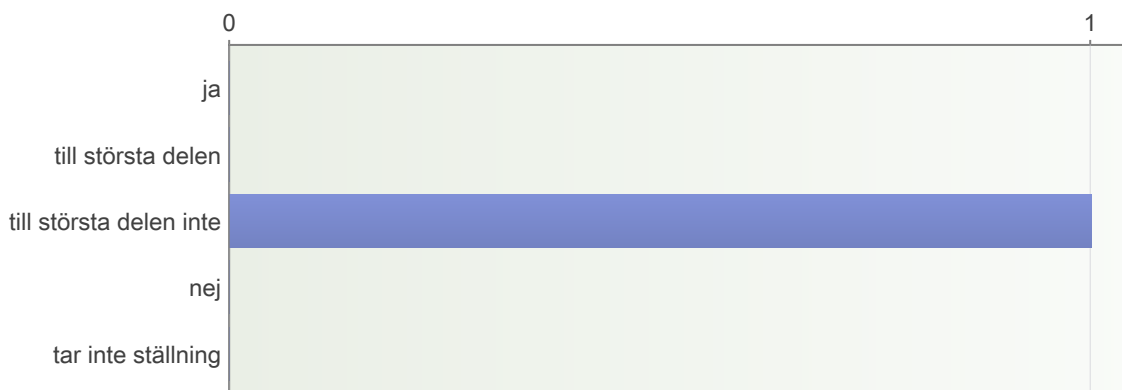
39. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- I 30 § stadgas att producenter för direkt vals-tjänster på eget initiativ ska se till att individens språkliga rättigheter förverkligas i praktiken. För att garantera att denna rättighet förverkligas i praktiken bör paragrafen stärkas genom att serviceproducenten åläggs att regelbundet avge en utredning om hur rättigheten förverkligas i praktiken. Landskapet ska övervaka att de språkliga rättigheterna för dem som behöver stöd förverkligas, och agera om missförhållanden uppdagas. Tyvärr är det alldeles för vanligt att språkkraven uppfylls vid inledande av serviceproduktionen, men att den med tiden urvattnas (t.ex. då personal byts).

40. 13b. Är bestämmelserna om avtalsförfarandena ändamålsenliga med tanke på målen med reformen?

Vastaajien määrä: 1

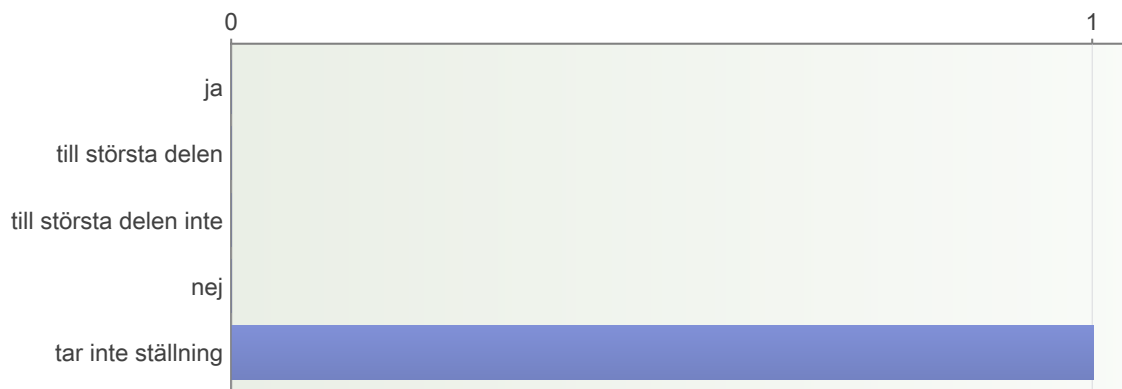
41. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Bestämmelserna bör kompletteras med så att landskapet, då det fastställer kriterier för avtal, också ska beakta kvalitet, språk, tillgänglighet, kontinuitet i tjänsterna, täckningsgrad, olika individuella behov hos användargrupperna, innovationer och hur man ökar påverkans- och delaktigheten hos användarna.

42. 14. I 8 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om tjänsteproduktionen och producenternas förpliktelser. Är bestämmelserna ändamålsenliga med tanke på målen med reformen?

Vastaajien määrä: 1

43. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Det är bra att producenterna förutsätts genomgå förhandsgranskning och certifiering. I och med att det är fråga om personer som befinner sig i utsatt ställning bör landskapet ändå vara särskilt lyhörd för signaler om missförhållanden och på eget initiativ noga följa upp hur tjänsterna fungerar i praktiken. Det måste också förtydligas vem man kan vända sig till om man misstänker att någon i behov av stöd far illa.

44. 15. I 9 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om de ersättningar som ska betalas till tjänsteproducenterna. 15a. Är andelen för den fasta avgiften för direktvaltjänsterna och kriterierna för fastställande av avgiften tillräckliga för att trygga tillräcklig finansiering av tjänsterna?

Vastaajien määrä: 1

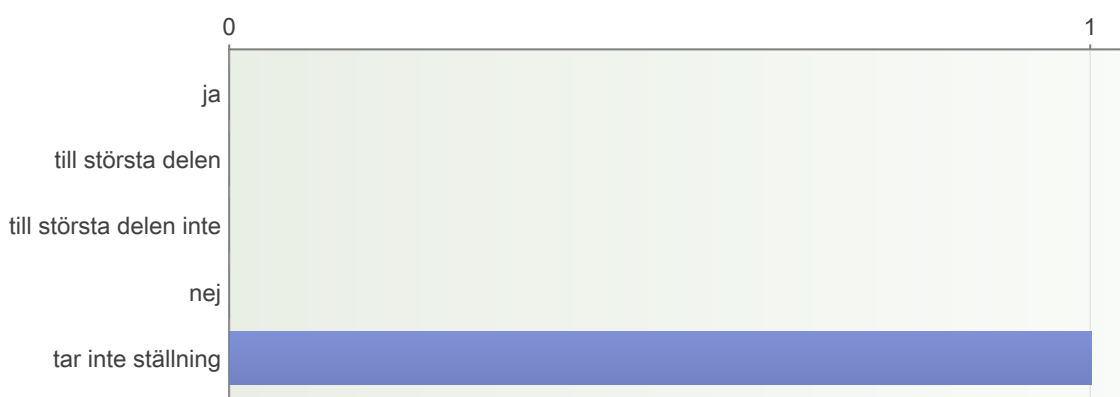
45. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Det är svårt för oss att svara på detta eftersom det på finlandssvenskt håll inte finns någon inre marknad och fastställande av avgifterna bygger på ett servicemonopol.

46. 15b. Är bestämmelserna om de övriga ersättningarna ändamålsenliga med tanke på målen med reformen?

Vastaajien määrä: 1

47. Fritt formulerade kommentarer.

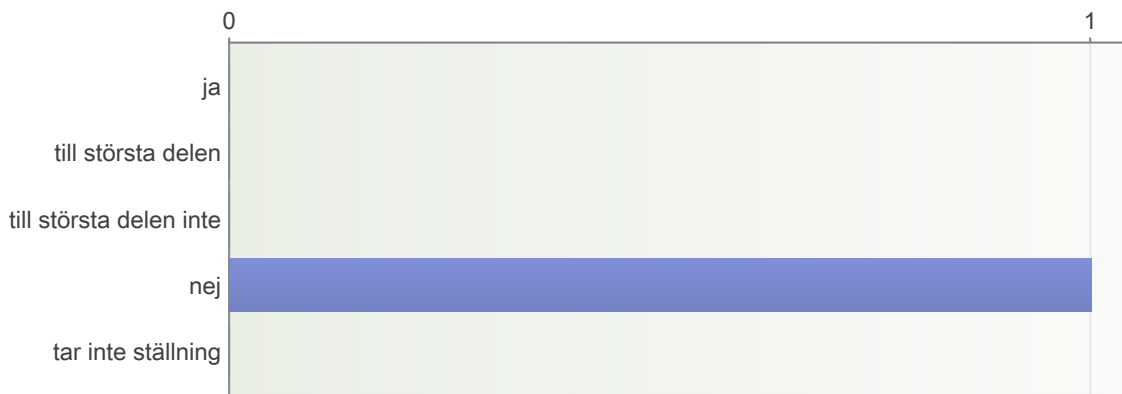
Vastaajien määrä: 1

- För att alla ska ha möjlighet att utnyttja servicen får klientavgifterna inte höjas. Exempelvis har personer med utvecklingsstörning ofta små inkomster, och höjda klientavgifter kan de facto leda till att flera inte har råd att anlita tjänster de behöver.

48. 16. I 11 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om lagens ikraftträdande. Är övergångsbestämmelserna enligt 71 § ändamålsenliga med tanke på målen med reformen?

Vastaajien määrä: 1

49. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Vi anser att det finns många oklara frågor och stora risker i detta lagutkast. För att garantera att reformen genomförs på ett hållbart och människovärdigt sätt bör tillräcklig tid reserveras för genomförande, exempel så att valfriheten införs stegvis från och med 2021.

50. 17. Ger lagförslaget landskapen tillräckliga förutsättningar att uppfylla organiseringsansvaret?

Vastaajien määrä: 1

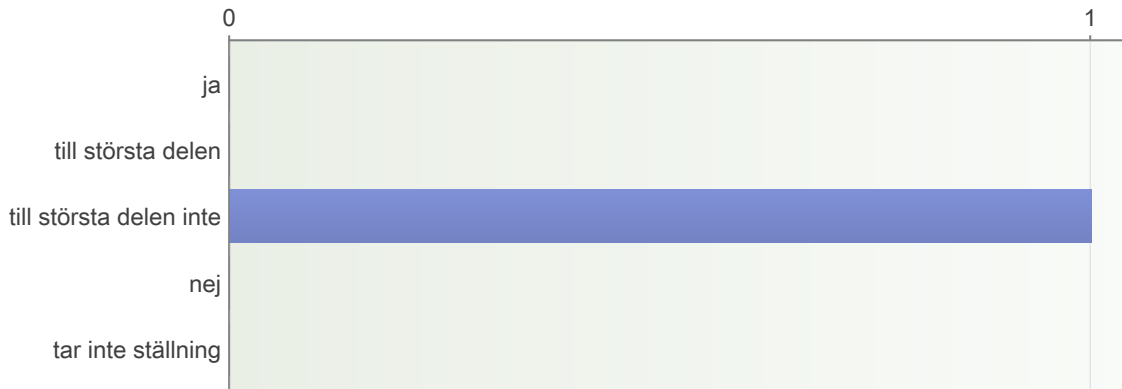

51. Fritt formulerade kommentarer.

Ei vastauksia.

52. 18. Ger lagförslaget tillräckliga förutsättningar för skapande av en marknad för social- och hälsojänster?

Vastaajien määrä: 1

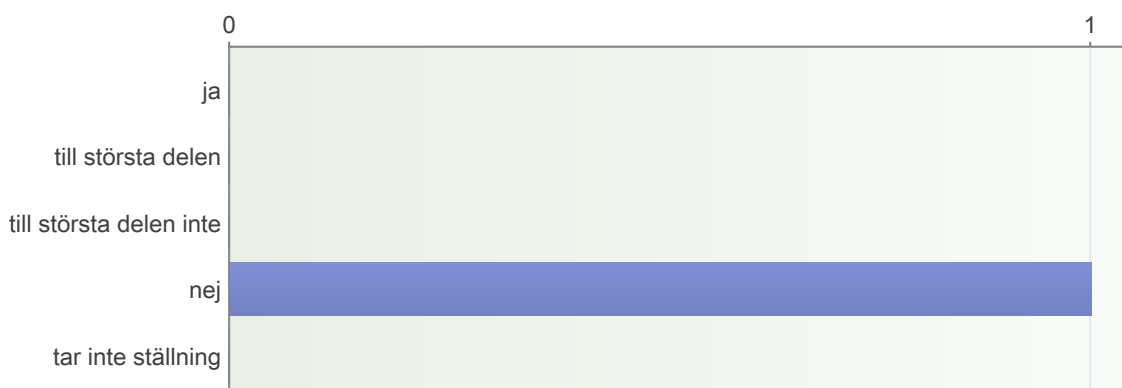
53. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Vi ser en risk att valfrihetslagen i dess nuvarande form leder till liknande resultat som det fria vårdvalet lett till i Sverige, nämligen att nya vårdcentraler har etablerats i befolkningstäta områden samt i områden där vårdbehoven är lägre och invånarna är socioekonomiskt starkare än genomsnittet, medan nedläggning av vårdcentraler främst har drabbat områden där vårdbehovet är större och där behovet av en vårdcentral i närheten av hemmet kan antas vara större. (Riksrevisionen 2014:22). Vi ser en risk i att incitamenten för serviceproducenter att erbjuda och utveckla servicen för personer med stora stödbehov är otillräckliga, vilket kan leda till producenterna strävar efter att optimera sin vinst genom att välja de "lättaste" kunderna samt hänvisa personer med större behov till andra serviceproducenter.

54. 18b. Ger lagförslaget de små aktörerna tillräckliga förutsättningar för verksamhet på marknaden för social- och hälsojänster?

Vastaajien määrä: 1

55. Om inte, hur borde lagförslaget ändras?

Vastaajien määrä: 1

- I lagförslaget bör finnas bestämmelser som begränsar stora (multinationella) bolag att ta ut för stora vinster och/eller dominera marknaden för mycket. Det är osannolikt att stora internationella vårdbolag med bakgrund i riskkapitalbolag har någon som helst avsikt att förbinda sig att betjäna under livslånga perioder, vilket är nödvändigt då det gäller personer i särskilt utsatt ställning. Lagförslaget tryggar inte i tillräcklig grad små- och medelstora aktörers möjligheter att vara med och konkurrera på marknaden, vilket innebär att det finns stor risk att tjänsterna koncentreras till stora monopolaktörer, särskilt på svenska.

56. Fritt formulerade kommentarer.

Ei vastauksia.

57. 19. Hur inverkar kundens ökade möjligheter att välja tjänsteproducent och därigenom påverka sina tjänster på den vård kunden får?

Vastaajien määrä: 1

- Kundens ökade möjligheter att välja kan påverka positivt på vårdens kvalitet, om det finns alternativ och om det finns incitament för serviceproducenterna att erbjuda service till dem som har stora stödbehov. Vi ser en risk att valfrihetslagen i dess nuvarande form leder till liknande resultat som det fria vårdvalet lett till i Sverige, nämligen att nya vårdcentraler har etablerats i befolkningstäta områden samt i områden där vårdbehoven är lägre och invånarna är socioekonomiskt starkare än genomsnittet, medan nedläggning av vårdcentraler främst har drabbat områden där vårdbehovet är större och där behovet av en vårdcentral i närheten av hemmet kan antas vara större. (Riksrevisionen 2014:22)

58. 20. Är lagen ändamålsenlig med tanke på tandvård?

Vastaajien määrä: 1

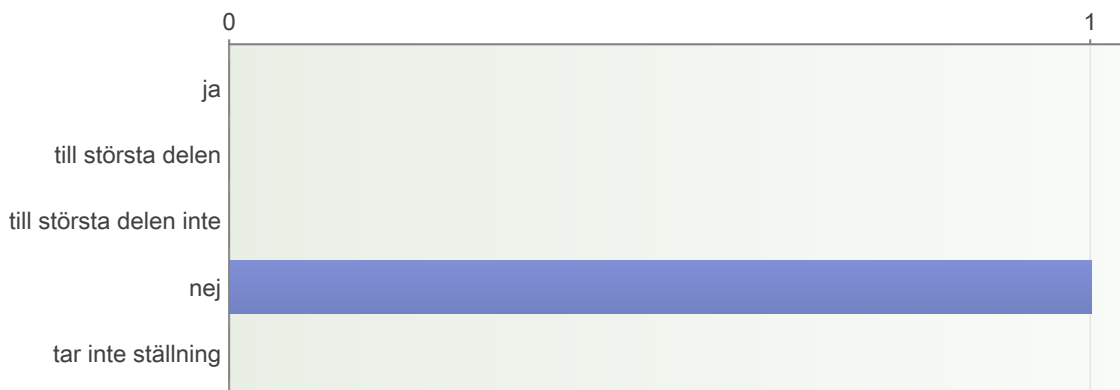

59. Fritt formulerade kommentarer.

Ei vastauksia.

60. 21. Anser ni att bedömningen av reformens konsekvenser är korrekt och tillräcklig?

Vastaajien määrä: 1

61. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Vi anser att det är av största vikt att hela social- och hälsovårdsreformen, inkluderat valfrihetsutkastet, granskas ur ett språkligt perspektiv, för att garantera att grundrättigheter för landets svenska befolkning tryggas. Vi anser att det finns många oklara frågor och stora risker i detta lagutkast, särskilt då det gäller hur socialvården ska organiseras och utvecklas. För att garantera att reformen genomförs på ett hållbart och människovärdigt sätt bör tillräcklig tid reserveras för genomförande, exempel så att valfriheten införs stegvis från och med 2021.

62. 22. Hur bedömer ni att reformen påverkar er bakgrundsorganisationers eller era medlemsorganisationers ställning?

Vastaajien määrä: 1

- Svenskspråkiga personer med utvecklingsstörning är en minoritet inom en minoritet, som behöver stöd för att höras och vara delaktiga i samhället. Vi ser en stor risk att dessa personers behov förbises i reformen. Vi oroar oss för att de personer med utvecklingsstörning som inte har anhöriga utan enbart en offentlig intressebevakare kommer att få sina intressen tillgodosedda. Det blir oklart för oss hur deras intressen och valmöjligheter kommer i praktiken att beaktas.

63. 23. Övriga fritt formulerade kommentarer om utkastet till regeringsproposition.

Ei vastauksia.

64. 24. Specificerade förslag till lagändringar.

Ei vastauksia.